

6. М. С. Корольчук. Теорія і практика професійного психологічного відбору : навч. посіб. / М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк. – К. : «Ніка–Центр», 2012. – 536 с.

7. С. М. Миронець. До проблеми професіографічного аналізу діяльності медиків-рятувальників / С. М. Миронець. – [Вісник]. // Проблеми екстремальної та кризової психології : збірник наукових праць. – Вип. 12. Частина II. – Харків : НУЦЗУ, 2012. – С. 3-11.

8. Підприємництво: психологічні, організаційні та економічні аспекти : нав. посібн. / [С. Д. Максименко, А. А. Мазаракі, Л. П. Кулаковська, Т. Ю. Кулаковський]. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. – 720 с.

9. Н. М. Сушко. Менеджмент персоналу в банках. / Н. М. Сушко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 146 с.

10. Н. Циганова. Система мотивації банківського персоналу: проблеми оцінювання та вдосконалення. / Н. Циганова // Банківська справа. – 2007. – № 3. – С. 61-63.

11. Н. А. Чижов. Персонал банка: технология управления и развития. / Н. А. Чижов. – М. : ЦентрКом, 1997. – 208 с.

УДК 330.163

Д.О. Седляр
старший викладач, кандидат економічних наук,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

Проблема управління раціональним задоволенням потреб українців

У статті виокремлено та проаналізовано головні проблеми раціонального задоволення потреб українців на сучасному етапі. Досліджено основні тенденції задоволення потреб громадян України під впливом нерівності, корупції, розвитку суспільного виробництва, монополізації економіки України, рівня обізнаності громадян України стосовно товарів та послуг.

Ключові слова: потреба, корупція, нерівність, доходи, виробництво, монополізація національної економіки, інформаційна грамотність населення.

Д.А. Седляр
старший преподаватель, кандидат экономических наук,
Национальный педагогический университет
имени М. П. Драгоманова

Проблема управления рациональным удовлетворением потребностей украинцев

В статье выделены и проанализированы основные проблемы рационального удовлетворения потребностей украинцев на современном этапе. Исследованы основные тенденции удовлетворения потребностей граждан Украины под влиянием неравенства, коррупции, развития общественного производства, монополизации экономики Украины, уровня осведомленности граждан Украины о товарах и услугах.

Ключевые слова: потребность, коррупция, неравенство, доходы, производство, монополизация национальной экономики, информационная образованность.

D.O. Sedliar
Senior Lecturer, PhD in Economics,
National Pedagogical Dragomanov University

The problem of managing rational satisfaction of the needs of Ukrainians

The article outlines and analyzes the main problems of rational satisfaction of the needs of Ukrainians at the present stage. The main tendencies of satisfaction of needs of citizens of Ukraine under the influence of inequality, corruption, development of social production, monopolization of the economy of Ukraine, level of awareness of Ukrainian citizens in relation to goods and services are researched.

Keywords: *need, corruption, inequality, income, production, monopolization of the national economy, information literacy of the population.*

Постановка проблеми

Проблема потреб займає фундаментальне місце у політичній економіці та економічній теорії. Це пояснюється тим, що незадоволення фізіологічних (першочергових) потреб ставить під сумнів існування людини як біологічного виду. Таким чином, основною метою кожного економічного суб'єкта є раціональне задоволення власних потреб. Проте, задоволення потреб кожного із економічних суб'єктів залежить від діяльності інших суб'єктів економіки. Так, наприклад, задоволення потреб домогосподарства залежить не лише від його зусиль, а й від рівня розвитку виробництва, підприємницької активності, ефективної діяльності держави. Саме тому особливої актуальності набуває розробка ефективного механізму якнайповнішого задоволення потреб українців і це, в свою чергу, вимагає достеменного та ґрунтовного дослідження проблем та суперечностей їх задоволення на сучасному етапі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Окремі проблеми задоволення потреб домогосподарств України висвітлені у працях вітчизняних вчених-економістів: О. Грішнєвої [3], А. Колота [6], Е. Лібанової [8, 10], І. Петрової [15] та ін. Проблеми задоволення потреб домогосподарств при формуванні інноваційної економіки знайшли відображення у дослідженнях В. Ковча [5], Седляра М. О. [12]; задоволення потреб споживачів послугами вищої освіти досліджувала Н. Букало [2]; рівень задоволення потреб та інтересів людини, як один з напрямів ефективного публічного управління, був предметом дослідження І. Мамонова [9].

Таким чином, аналіз останніх досліджень і публікацій свідчать про відсутність комплексного дослідження проблем задоволення потреб сучасного українця.

Невирішені раніше частини загальної проблеми

У дослідженнях вітчизняних учених проблемам раціонального задоволення економічних потреб українців на сучасному етапі приділено недостатньо уваги, що перешкоджає виокремити напрями раціонального задоволення потреб громадян України та розробити механізм їх задоволення.

Формулювання цілей статті

Метою статті є дослідження проблем раціонального задоволення економічних потреб українців на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу дослідження

Дослідження формування та розвитку потреб населення України на сучасному етапі дозволило виокремити такі особливості [13, с. 10-11]:

1) частина українців не в змозі задовольнити свої фізіологічні потреби: 23,3 % населення не мають можливості купувати найнеобхідніші продукти, 16,3 % – необхідного одягу, 45,7 % не вистачає необхідної медичної допомоги, 23,7 % – необхідних меблів, 35,4 % – якісного житла, 49,2 % – юридичної допомоги для захисту своїх прав та інтересів;

2) у 2014 році зростає частка домогосподарств, які при значному збільшенні доходів спрямували б додаткові кошти, в першу чергу, на задоволення фізіологічних потреб: їжу, одяг, взуття, лікування. Це пояснюється початком воєнних дій на сході України та анексією Автономної Республіки Крим;

3) виникнення особливого класу – прекаріату (в Україні у 2012 році прекарії становили 50,7% економічно активного населення) – зумовлює особливості формування структури їхніх потреб: вимушена відмова від задоволення потреб у безпеці з метою задоволення фізіологічних потреб;

4) на структуру потреб українців вплив здійснює культура, а особливо феномен гламуру, що проявляється у тому, що мало- і середньозабезпечені групи населення мають потреби до статусного споживання;

5) становлення постіндустріального суспільства призводить до появи нових потреб – «інформаційних».

Критичний аналіз особливостей формування та задоволення потреб українців на сучасному етапі дозволив виокремити такі основні проблеми останнього:

1. Низький рівень доходів громадян України. Суттєвою загрозою економічного розвитку та соціального відтворення людського капіталу України є погіршення рівня життя населення та поширення і консервування бідності у суспільстві. Як зазначає Е. Лібанова, масштабна бідність є надзвичайним ризиком для соціального спокою в країні та макроекономічної стабільності і фінансової стабільності бюджетних та позабюджетних фондів. Особливості сучасних тенденцій розвитку соціально-трудової сфери пояснюються внутрішніми системоутворюючими процесами, насамперед суб'єктною моделлю ринку праці, особливістю якої – знижена ставка оплати праці, яка породжує існування феномену працюючих кваліфікованих бідних [8].

За даними української статистики (табл. 1), протягом 2010-2015 рр. на 12,3 валового продукту зросла частка домогосподарств, які відносять себе до бідних (з 60 % у 2010 році до 72,3 % у 2015 році). Це відбулося за рахунок зниження частки небідних, але ще не представників середнього класу на 11 валового продукту (до 27 % у 2015 році), частки представників середнього класу на 0,8 валового продукту (до 0,7 % у 2015 році) та зникнення частки населення, які відносили себе до заможних.

Разом з тим, зазначимо, що за результатами дослідження «Самооцінка домогосподарствами України рівня своїх доходів у 2010-2015 рр.» (табл. 2) можна спостерігати зниження рівня доходів домогосподарств. Це проявляється у зростанні на 1,8 валового продукту частки домогосподарств, яким протягом досліджуваного періоду не вдавалося за рахунок своїх доходів забезпечувати навіть достатнє харчування; у зростанні на 5,7 валового продукту частки домогосподарств, які постійно відмовляли собі у найнеобхіднішому, окрім харчування; зниженні питомої ваги домогосподарств, яким було достатньо доходів і, які робили заощадження, та домогосподарств, яким доходів було достатньо, але заощаджень не здійснювали на 5,4 та 2,1 валового продукту відповідно. Це ще раз підтверджує не

Таблиця 1

Самооцінка домогосподарствами України рівня своїх доходів за оцінкою матеріального добробуту у 2010-2015 рр.

	2010	2012	2013	2014	2015
Розподіл домогосподарств, які за оцінкою матеріального добробуту відносять себе (%):					
до заможних	0,1	0	0	0	0,0
до представників середнього класу	1,5	н/д	0,8	0,8	0,7
до небідних, але ще не представників середнього класу	38	32	31	29	27,0
до бідних	60	68	68	71	72,3

Джерело: [11]

просто низький рівень доходів українців та неможливість повністю задовольняти свої потреби, а й те, що постійне зниження доходів в майбутньому призводить до незворотних наслідків – посилення міграції, виникнення «згубних» потреб (алкоголізм, наркоманія) та «заморожування» потреб (людина прагне задовольнити лише фізіологічні потреби і у неї не виникає потреб вищого рівня). Це, на нашу думку, є загрозою національній безпеці.

Таблиця 2

Самооцінка домогосподарствами України рівня своїх доходів у 2010-2015 рр., %

	2010	2012	2013	2014	2015
Було достатньо і робили заощадження	11,6	10,5	10,7	8	6,2
Було достатньо, але заощаджень не робили	47,8	49	50,9	46,9	45,7
Постійно відмовляли у найнеобхіднішому, крім харчування	37,5	37,6	34,9	41,4	43,2
Не вдалося забезпечити навіть достатнє харчування	3,1	2,9	3,5	3,7	4,9

Джерело: [11]

Для довідки, у 2015 році 6,4 % домогосподарств (табл. 3) не могли задовольнити повністю потреби для забезпечення нормального функціонування організму людини та збереження її здоров'я, а також основні соціальні та культурні потреби особистості. Це пов'язане з тим, що їхній рівень загальних доходів був нижчим прожиткового мінімуму (якщо вважати, що споживчий кошик складений з урахуванням всіх потреб, задоволення яких забезпечують підтримку життєдіяльності людини, а також, вважати, що прожитковий мінімум складений з урахуванням ринкових цін). При цьому, 60 % домогосподарств мали доходи нижчі середнього рівня загальних доходів, що свідчить про задоволення лише першочергових потреб людини.

Про зниження рівня доходів домогосподарств у 2014 році свідчать дані моніторингу ЦСМ/УІСД імені О. Яременка «Економія респондентів протягом 2014 року на окремих групах товарів і послуг». Відповідно до нього, 89 % респондентів економили на окремих групах товарів і послуг та лише 11 % не економили [14, с. 29].

Найбільше респонденти заощаджували на купівлі одягу та взуття (79,5 %), продуктів харчування (72 %), відвідуванні гостей (66,2 %), лікуванні (64,6 %), відпочинку (61 %), транспорті (58,7 %), мобільному зв'язку (56,6 %), купівлі тех-

Таблиця 3

Розподіл населення та домогосподарств за рівнем середньодушових еквівалентних загальних доходів у 2011-2015 рр.

	2011	2012	2013	2014	2015
Частка населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у місяць, нижчими					
середнього рівня загальних доходів	63,1	61,1	61,8	62,4	60
прожиткового мінімуму	7,8	9,1	8,4	8,6	6,4

Джерело: [11]

ніки (54,1 %) та власному дозвіллі (51,7 %). З рисунку видно, що споживачі заощаджували по всіх позиціях. При цьому, частка споживачів, які економили та практично не економили по деяких позиціях є майже однаковою. Це стосується комунальних платежів та лікування дітей.

Зауважимо, що вищеописана ситуація демонструє зміну структури потреб українців, а саме зниження кількісного прояву фізіологічних потреб, потреб у безпеці, а також соціальних.

2. Недостатній рівень розвитку виробництва. На даному етапі українська економіка характеризується відсталістю структури, що проявляється у домінуванні низькотехнологічних галузей виробництва, які за своєю природою не є наукоємними. Статистичні дані підтверджують те, що близько 96 % вітчизняної продукції належить до третього¹ та четвертого технологічного укладів: 58 % виробленої продукції припадає на найнижчий – третій технологічний уклад (технології промисловості будівельних матеріалів, чорної металургії, суднобудування,

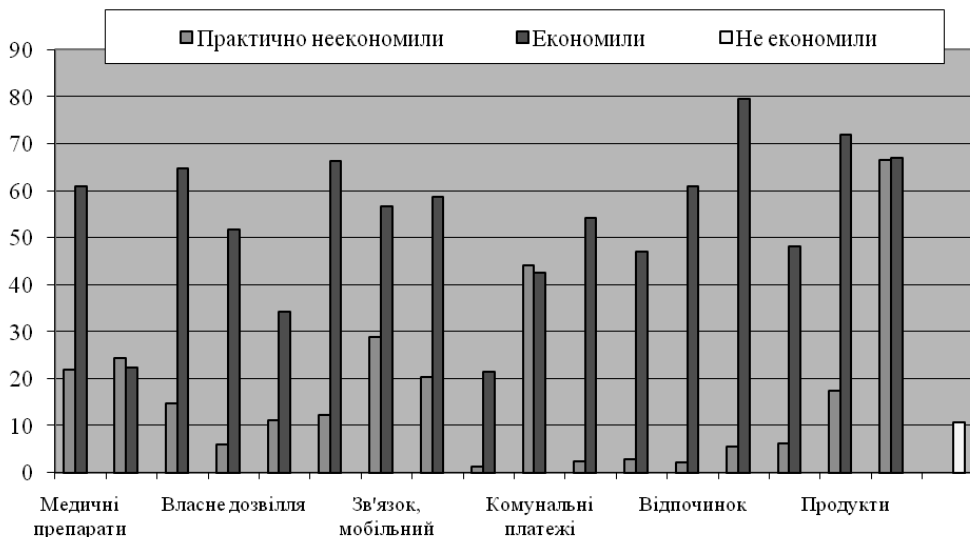

Рис. Економія респондентів протягом 2014 року на окремих групах товарів і послуг, %. За результатами відповідей «На чому економили?»

Джерело: [14, с. 29]

¹ Третій технологічний уклад сформувався у більшості розвинених країн світу в період 1880-1930 рр. та характеризувався освоєнням нових видів ресурсів та широким розповсюдженням радіозв'язку і телекомунікацій, масовим виробництвом автомобілів та літаків, кольорових металів, алюмінію, пластмас, товарів тривалого користування.

обробки металу, легкої, деревообробної, целюлозно-паперової промисловості) та 38 % – на четвертий технологічний уклад [16]. П'ятий технологічний уклад тільки починає розвиватися, його частка не перевищує 4 % промислового виробництва в країні й за перших десять років нового тисячоліття не зростає і на відсоток. Про шостий технологічний уклад виробництва, який у розвинених країнах із лабораторії вже вийшов на промислове впровадження, в Україні тільки говорять [7]. За показником фінансування науково-технічних розробок склалася така ситуація: майже 70 % коштів поглинає четвертий і лише 23 % – п'ятий технологічний уклади. В технологічній частині капітальних вкладень 83 % припадає на третій технологічний уклад і лише 10 % – на четвертий [1, с. 4].

Низький технологічний рівень вітчизняної економіки, її структурна деформованість в бік сировинних галузей і виробництв з недостатнім рівнем доданої вартості, визначають вкрай обмежений внесок новітніх технологій в економічне зростання країни. Сьогодні їх частка у виробництві ВВП оцінюється на рівні 0,7-1 %, що не відповідає потенційним можливостям української науки створювати технології нових укладів [7].

Таким чином, можна стверджувати про неповне задоволення першочергових потреб українців (продукція, вироблена за допомогою застарілих технологій, не має необхідних властивостей). Наприклад, лише деякі вітчизняні виробники велосипедів почали виробляти останні, орієнтуючись на потреби споживача: залежно від призначення (гірські, міські, дорожні, гібриди, туристичні, складні), залежно від віку (для дітей, для підлітків, для дорослих), альтернативні велосипеди (тандеми, трицикли, велогібриди, веломобілі, веловізки). Інші виробники випускають продукцію таку ж як і 30 років тому, не враховуючи трансформацію смаків споживачів під впливом зростання інноваційності, інформаційності та глобалізації економіки.

Безпосередній вплив на інноваційний розвиток виробництва здійснює рівень «інноваційної культури», який характеризує рівні соціально-психологічної, культурної та освітньої підготовки як окремої особистості, так і суспільства в цілому, до сприйняття та творчого втілення в життя ідей розвитку економіки країни на інноваційних засадах. Життєвий досвід доводить, що за однакових рівнів матеріального та фінансового забезпечення, у різних господарських суб'єктів різне ставлення до інноваційної продукції. Так, громадяни, які отримують освіту або займаються науковою діяльністю в інших країнах є більш толерантними, мобільними, швидше адаптуються до нових умов, мають більшу схильність до користування інноваційною продукцією.

3. Монополізація економіки України. Монополія, як економічний процес має результатами своєї діяльності певні наслідки, але реальність на сьогодні така, що негативні, на жаль, набагато переважають позитивні. Так, діяльність монополій в Україні негативно впливає на рівень задоволення потреб споживачів за такими напрямками [4]:

а) обмежений вибір товарів для споживача, що зумовлює неповне задоволення їхніх потреб та спричиняє консерватизм покупців. Ця ситуація є наслідком придушення конкуренції, без якої неможливе нормальне існування ринку. Найбільш монополізованими в Україні у 2016 році були ринки ПЕК, ЖКГ, телекомунікацій, транспорту та зв'язку, гірничо-металургійного комплексу, будівництва тощо. В Україні у 2016 році було зафіксовано 3072 випадки порушень антимонопольного законодавства: зловживання монополієм становило – 43 %, антиконкурентні дії органів влади – 26 %; антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання – 9 %. Найбільшу кількість порушень законодавства про захист

економічної конкуренції було виявлено на ринках житлово-комунального господарства (22 %); паливно-енергетичного комплексу (13 %); транспорту (10 %); охорони здоров'я (7 %); агропромислового комплексу (8 %); адміністративних послуг (7 %) [4]. Проте, варто врахувати, що на деяких ринках працюють природні монополії, які надають унікальні товари та послуги за цінами, які є нижчими, аніж за умов конкуренції. Тобто товари та послуги є доступнішими, але разом з тим, в більшості випадків не дуже якісними;

б) надання неякісних товарів та послуг. Завдяки високому рівню зосередження економічних ресурсів, монополії мають можливості для прискорення наукового прогресу і розвитку інновацій, проте, не завжди в цьому зацікавлені. Компанія-монополіст на внутрішньому ринку, інтереси якої лобіюються, не буде зацікавлена у збільшенні витрат виробництва за рахунок введення інновацій. Свої можливості вони реалізують лише у тому випадку, коли це сприяє одержанню монополю високих прибутків;

в) надання неповної або неправдивої інформації про товари та їх властивості. Так, у 2016 році порушення антимонопольного законодавства у сфері недобросовісної конкуренції становили 9 % всіх порушень. Прикладом таких порушень є: розгляд справ АМКУ за ознаками порушення ТОВ «Лайфселл» на основі законодавства про захист від недобросовісної конкуренції у вигляді поширення інформації, що вводить в оману. У друкованих рекламних матеріалах та рекламі послуг доступу до мережі Інтернет ТОВ «Лайфселл» поширюються неповні та неточні відомості, які не дають чіткої інформації споживачам про швидкість доступу до мережі Інтернет, замовчуються факти про умови досягнення швидкості 3G Інтернету – до 63,3 Мбіт/с та твердження щодо «Найбільшої 3G мережі в Україні»[4].

У свою чергу, Комітетом розглядаються також заяви щодо ознак порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції у вигляді поширення інформації, що вводить в оману, а саме:

✓ ПрАТ «МТС УКРАЇНА» з приводу розповсюдження позначення Vodafone та використання тверджень: «Лідер швидкості 3G», «Національне покриття»;

✓ ТОВ «Лайфселл» з приводу використання тверджень: «Найшвидший 3G+ Інтернет», «Найбільше покриття 3G+», «Найсучасніша мережа 3G+», «Найкращі тарифи для 3G+» [4].

4. Нерівність. Нерівність у доходах хоча і складає основу соціальної стратифікації, проте не відображає повною мірою всіх аспектів обмежень окремих суспільних груп. Люди, які мають однакові доходи та відносно рівний доступ до ресурсів, можуть бути значною мірою диференційовані за рівнем споживання матеріальних благ та послуг. Як наслідок, виникають суттєві диспропорції в умовах життя.

Однією з найбільш помітних ознак української незалежності стала нерівність між мешканцями різних за розміром населених пунктів, насамперед, у доступі до послуг соціальної сфери. За радянської доби існувала налагоджена мережа соціальної інфраструктури, яка хоча й мала цілу низку функціональних проблем, проте гарантувала надання при потребі кожному громадянину необхідних послуг. Впродовж років незалежності постійний дефіцит бюджетних ресурсів та практично повна відсутність фінансування на підтримання інфраструктурних об'єктів призвели до занепаду та повної деградації соціальної сфери малих населених пунктів. І якщо в надмалих населених пунктах сільської місцевості вже триває процес масового вибуття з експлуатації медичних, освітніх та культурно-побутових об'єктів, то в населених пунктах районного та обласного значення цей процес може розпочатися будь-якої миті.

Важливо, що розбіжності в рівні та якості життя жителів великих міст і се-

лиш та малих містечок поглиблюються і набувають ознак сталості [10, с. 125]. І без вирішення принципових питань утримання інфраструктурних об'єктів проблема доступності послуг для населення може набути катастрофічних рис.

Нерівність у доступі до базових послуг соціальної сфери та інфраструктурних об'єктів має чітко виражену територіальну залежність: зі зменшенням розміру населеного пункту звужуються можливості, обмежується свобода вибору, знижується якість послуг. Сільські жителі значно частіше потерпають від позбавлення можливості отримати медичні, освітні та інші види послуг. До того ж, як правило, ці послуги значно поступаються за якістю послугам у містах. Оскільки мова йде про різні можливості доступу, які в основному прив'язані до розподілу суспільних ресурсів, то поселенську нерівність можна прирівняти до соціальної несправедливості [10, с. 128].

Нагальною залишається проблема доступності якісної середньої освіти, незалежно від місця проживання та рівня доходів родини. Саме якісні характеристики освітніх послуг на сьогодні є ключовим моментом нерівності. Зі зменшенням розміру населеного пункту звужуються можливості навчальної бази та забезпечення викладачами з усіх дисциплін, особливо стосовно сільської місцевості. Однак і в великих містах подекуди рівень викладання є наднизьким. Нижча якість середньої освіти (як через низький рівень викладання, так і через брак коштів на додаткові заняття з викладачами) поляризує суспільство, створюючи кращі шанси для одних і безвихідь для інших. Дитина, яка не мала змоги, в тому числі через брак коштів, отримати достатні знання для вступу у вищий заклад освіти на безоплатних умовах, не зможе здобути бажану освіту на умовах контракту, а отже, втратить життєві шанси [10, с. 167].

Створення цінової прірви між державними та приватними установами сприяло поглибленню нерівності у доступі до базових послуг соціальної сфери та спричинило погіршення якості послуг, які надають державні установи. Оскільки основна частина населення була вимушена звертатися до державних лікарень та дитсадків, і задля покращення лікування, догляду, сервісу або отримання місця здійснювати неформальні платежі. Результатом такої ситуації став несправедливий, неефективний та соціально необґрунтований розподіл обмежених суспільних благ між різними групами населення, оскільки послуги державних закладів, які декларативно є безоплатними і доступними для всіх, насправді можуть отримати далеко не всі та не за однакових умов.

Усунути надмірну нерівність в сучасному українському суспільстві – означає максимально урівняти шанси всіх людей на власний розвиток шляхом розширення можливостей доступу населення, насамперед соціально вразливих його груп, до суспільних благ та якісних послуг соціальної сфери, а також консолідації суспільства на шляху до усунення всіх форм дискримінації [10, с. 175-176].

5. Корупція. Корупція негативно позначається на якості та кількості державних послуг, зокрема у сфері освіти й охорони здоров'я, істотно знижуючи ефективність державних витрат. У сфері освіти знижується реальна якість навчання, системи оцінювання успішності учнів та студентів. Варто зазначити, що визначення рейтингу навчальних закладів не відбивають реального стану речей і не забезпечують випускникам конкурентних переваг через недовіру до системи освіти. У сфері охорони здоров'я знижуються масштаби та дієвість програм вакцинації й імунізації дітей через недовіру населення до цих програм; уповільнюється й погіршується якість лікування хворих; уповільнюються процеси заміни застарілого обладнання тощо. В цілому, знижується задоволення домогосподарств отриманими державними послугами [8].

6. Низький рівень обізнаності громадян України стосовно товарів та послуг, які є на ринку, що проявляється у консерватизмі споживання. Основну причину цього вбачаємо у низькому розвитку інформаційних технологій, використанні традиційних методів продажу та відсутності просвітницької діяльності щодо існування та використання товару та/або послуги.

Більшість вітчизняних підприємств звикли просувати продукцію за допомогою посередників, не користуючись при цьому послугами маркетологів. Так, наприклад, мало хто знає, яку продукцію випускає підприємство KM Core (колишній «Квазар-Мікро»), КБ «Аерокоптер», «Спаринг-Віст Центр», ДП «Антонов» (окрім літаків) тощо. Разом з тим, десять років тому мало хто чув про компанію «Ярослав» та її продукцію, компанію «MIDA», а зараз їхня продукція користується популярністю у вітчизняних споживачів. Справа в тому, що виробники почали користуватися послугами маркетологів та використовувати сучасні методи продажу (Інтернет-збут товарів та послуг, створення фірмових магазинів, просування продукції через агентів), використання CRM-систем (автоматизована система роботи з клієнтами) тощо.

Іншим прикладом низького рівня обізнаності споживачів про певний вид послуг є нерозповсюдженість інформації про безкоштовні курси англійської мови у 2016 році (відповідно до указу Президента України №641/2015 «Про оголошення 2016 року Роком англійської мови в Україні»), а також про відкриття центрів безкоштовної правової допомоги, створення електронної системи публічних закупівель «ProZorro» тощо.

Таким чином, вищезазначене засвідчує низький рівень обізнаності громадян стосовно товарів та послуг, що є наслідком відсутності просвітницької діяльності як держави, так і окремих компаній стосовно даної продукції. Поза тим, наведені факти вказують на низький рівень інформаційної грамотності населення.

Висновки

Отже, основними проблемами раціонального задоволення потреб українців на сучасному етапі є: низький рівень доходів громадян України, недостатній рівень розвитку виробництва, монополізація економіки України, нерівність, корупція, низький рівень обізнаності громадян України стосовно товарів та послуг, які є на ринку. Ці результати дозволять в подальшому виокремити напрями раціонального задоволення потреб українців та проаналізувати роль кожного з економічних суб'єктів у цьому процесі.

Література

1. Амоша О. І. Перспективи неоіндустріальної трансформації економіки України та Донбасу / [О. І. Амоша, М. Г. Чумаченко, В. І. Ляшенко] // Структурні реформи і трансформації в промисловості: перспективи і пріоритети : тези доповідей і повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції (Донецьк, 17 грудня 2010 р.) / НАН України, Інститут економіки промисловості – Донецьк, 2010. – С. 3-6.
2. Букало Н. Фактори формування та задоволення потреб споживачів у послугах Вищої школи. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/8671/1/bukalo_intu.pdf.
3. Грішнова О. А. Фріланс: нові можливості і проблеми реалізації трудового потенціалу / О. А. Грішнова, О. О. Савченко // Ринок праці та зайнятість населення. – 2016. – № 1. – С. 8-12.
4. Звіт антимонopolного комітету України за 2016 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=133712&schema=main>
5. Ковч В. В. Проблеми задоволення потреб домогосподарств при формуванні інноваційної економіки [Текст] / В. В. Ковч // Економічний аналіз : зб. наук. праць. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2014. – Том 16. – № 1. – С. 48-54.

6. Колот А. М. Трансформація інституту зайнятості як складова глобальних змін у соціально-трудоу сфері: феномен прекарізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://kneu.edu.ua/userfiles/Department_of_Administration.../transfor_inst_z.ppt.

7. Латер Ю. С. Деякі особливості сучасної структури виробництва національної економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/241>

8. Лібанова Е. Україна: глибина нерівності / Е. Лібанова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://gazeta.dt.ua/internal/ukrayina-glibina-nerivnosti-.html>

9. Мамонов І. Потреби та інтереси людини як основа публічного управління / І. Мамонов // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2012. – Вип. 3. – С. 212-220.

10. Нерівність в Україні: масштаби та можливості впливу / за ред. Е. М. Лібанової. – К. : Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, 2012. – 404 с.

11. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

12. Седляр М. О. Україна в контексті випереджаючої моделі сталого розвитку : [монографія] / за наук. ред. Ковальчука Т. Т. – К. : МП Леся», 2017. – 216 с.

13. Седляр Д. О. Потреби українців на сучасному етапі: економічний аспект // Причорноморські економічні студії. – 2017. – Випуск 16. – С. 6-11.

14. Соціологічні зрізи українського суспільства (моніторинг соціально-економічних очікувань населення: 2005–2014 рр.) : наукова доповідь / [Балакірева О. М., Серета Ю. В., Дмитрук Д. А. та ін.] // НАН України ; ДУ “Ін-т екон. та прогноз. НАН України”. – К., 2015. – 78 с.

15. Управління змінами в умовах інноваційного розвитку : [кол. Монографія] / І. Л. Петрова, Г. В. Макаркина, І. В. Терон та ін. ; за наук. ред. проф. Петрової І. Л. – К. : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2012. – 268 с.

16. Чукурна О. П. Напрямки розвитку машинобудівної галузі в контексті неоіндустріалізації / О. П. Чукурна // Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». – 2014. – № 11. – С. 177-184.

УДК 332.3:351

О.І. Шапоренко

*доктор наук з державного управління,
завідувач кафедри землеустрою та кадастру
Інституту управління природними ресурсами*

Я.Д. Бойчук

*старший викладач кафедри
землеустрою та кадастру
Інституту управління природними ресурсами*

Землеустрій як основний важіль держави з управління земельними ресурсами

У статті обґрунтовано державний характер землеустрою, який є головним важелем у здійсненні будь-яких земельних перетворень. Розроблено заходи з управління земельними ресурсами в процесі використання і охорони земель.

Ключові слова: *землеустрій, земельні ресурси, управління, держава, економічний механізм.*